

KALVARIJOS SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS STEBĖSENOS 2022 METŲ ATASKAITA

I SKYRIUS ĮVADAS

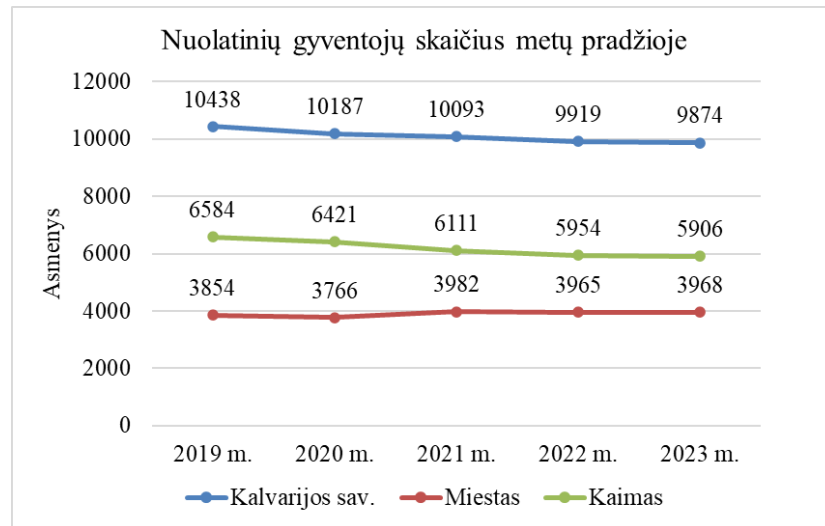
Visuomenės sveikatos stebėsenos savivaldybėje tikslas – nuolat rinkti, tvarkyti, analizuoti ir įvertinti visuomenės sveikatą charakterizuojančių rodiklių duomenis, kad remiantis išsamia informacija apie savivaldybės visuomenės sveikatos būklę ir ją lemiančius sveikatos rizikos veiksnius būtų galima planuoti ir įgyvendinti savivaldybės visuomenės sveikatos gerinimo priemones, vykdyti visuomenės sveikatos stebėsenos duomenų sklaidą bei tinkamai informuoti savivaldybės politikus apie problemines visuomenės sveikatos sritis, siekiant efektyvaus valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) bei savarankiškųjų visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų įgyvendinimo savivaldybės teritorijoje.

Visuomenės sveikatos būklės stebėsenos Kalvarijos savivaldybėje 2022 metais ataskaita (toliau – Ataskaita) parengta vadovaujantis Bendraisiais savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatais ir atsižvelgiant į Higienos instituto parengtas „Savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitų rašymo metodines rekomendacijas“.

Ataskaitoje pateikiama ir aprašoma 50 unifikuotų 2022 m. visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklių. Pateikiami rodikliai atspindi, kaip įgyvendinami Lietuvos sveikatos 2014–2025 metų programos (toliau – LSP) uždaviniai (Lietuvos Respublikos Seimo 2014 m. birželio 26 d. nutarimas Nr. XII-964 „Dėl Lietuvos sveikatos 2014–2025 metų programos patvirtinimo“). LSP iškeltų tikslų ir uždavinių įgyvendinimo stebėseną nuo 2016 m. sausio 1 d. vykdoma pagal savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklių sąrašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. V-488 „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“. Šį sąrašą sudaro 50 unifikuotų rodiklių, geriausiai apibūdinančių LSP siekinius. Kiekvieno rodiklio duomenys kasmet leidžia vertinti rodiklio pokyčių kryptį ir aprėptį savivaldybėje, palyginti savivaldybės rodiklio duomenis su Lietuvos atitinkamo rodiklio vidurkiu (toliau – Lietuvos vidurkis).

II SKYRIUS BENDROJI DALIS KALVARIJOS SAVIVALDYBĖS GYVENTOJŲ DEMOGRAFINIAI POKYČIAI

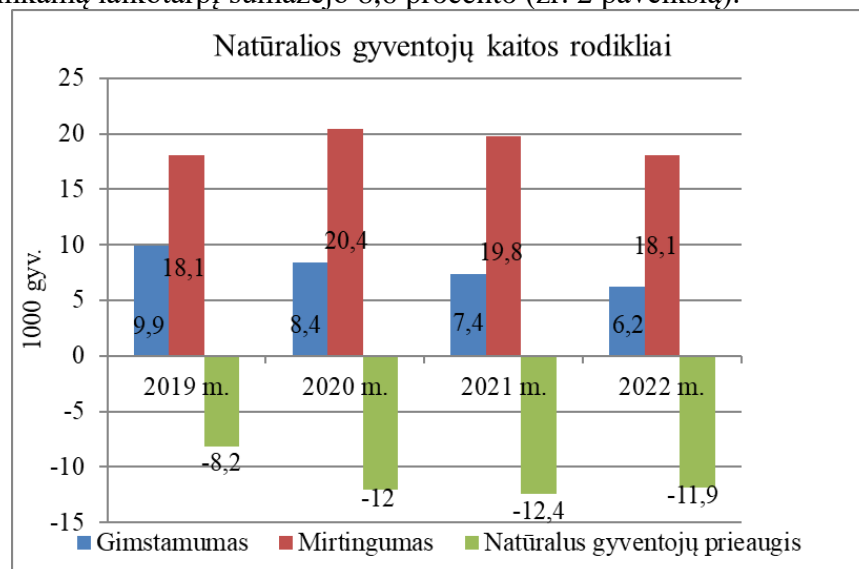
2023 m. pradžioje Kalvarijos savivaldybėje gyveno 9874 gyventojai. Nuo 2022 m. iki 2023 m. sumažėjo 45 gyventojais, t. y. 0,5 procento (žr. 1 paveikslą).

1 pav. Kalvarijos savivaldybės gyventojų skaičius pagal gyvenamąją vietą (Šaltinis. Valstybės duomenų agentūra)

2022 m. Kalvarijos savivaldybėje natūralus gyventojų prieaugis buvo -11,9 1000-čiui gyventojų. Tai rodo, jog savivaldybėje buvo registruojamas didesnis mirtingumas nei gimstamumas.

2022 m. gimstamumo rodiklis, palyginti su 2021 m., sumažėjo 16,2 procento, mirtingumo rodiklis per atitinkamą laikotarpį sumažėjo 8,6 procento (žr. 2 paveikslą).

2 pav. Natūrali Kalvarijos savivaldybės gyventojų kaita (Šaltinis. Valstybės duomenų agentūra)

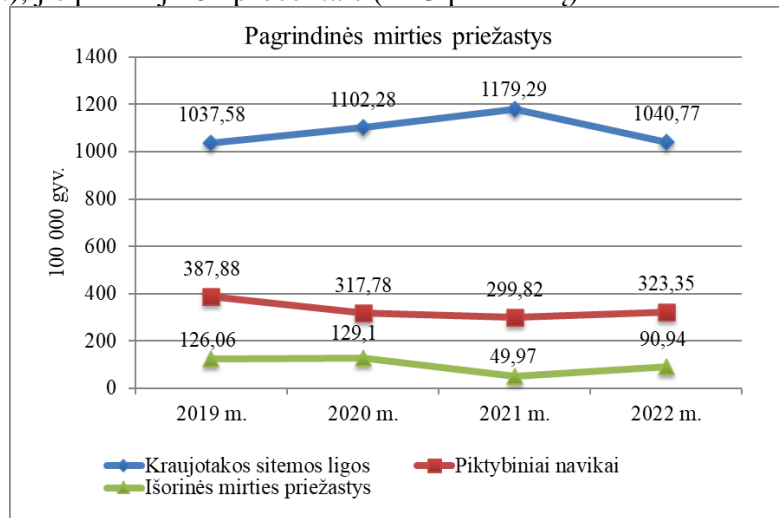
KALVARIJOS SAVIVALDYBĖS GYVENTOJŲ MIRTINGUMO POKYČIAI

Kalvarijos savivaldybėje 2022 m. buvo registruotos 179 mirtys, iš jų 107 moterims ir 72 vyrams.

Kalvarijos savivaldybėje 2022 m. daugiausia mirčių atvejų buvo užregistruota dėl kraujotakos sistemos ligų (I00-I99) (103 mirties atvejai). 2022 m. (1040,77/100000 gyv.), palyginti su 2021 m. (1179,29/100000 gyv.), mirtingumas dėl kraujotakos sistemos ligų sumažėjo 11,7 procento (žr. 3 paveikslą).

Kalvarijos savivaldybės gyventojų mirties priežasčių struktūroje antrą vietą užima mirties atvejai dėl piktybinių navikų (C00-C96) (32 mirties atvejai). 2022 m. (323,35/100000 gyv.), palyginti su 2021 m. (299,82/100000 gyv.), mirtingumas dėl piktybinių navikų padidėjo 7,8 procento (žr. 3 paveikslą).

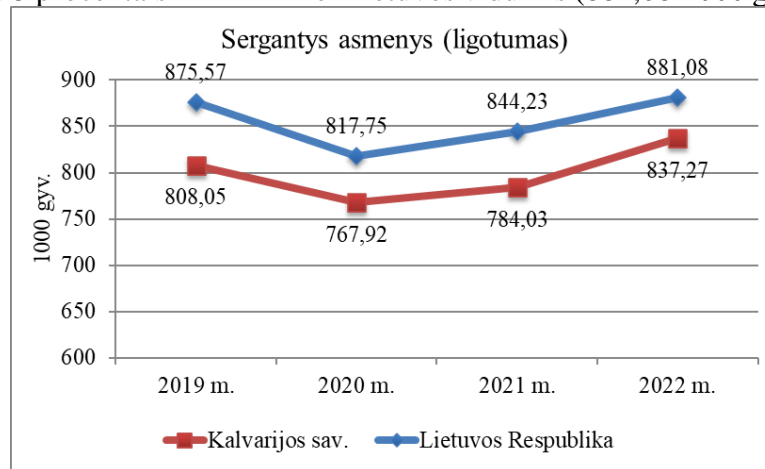
Mirtingumas nuo išorinių priežasčių (V00-Y89) Kalvarijos savivaldybėje užima trečią vietą pagal mirties priežastis (9 mirties atvejai). 2022 m. (90,94/100000 gyv.), palyginti su 2021 m. (49,97/100000 gyv.), jis padidėjo 82 procentais (žr. 3 paveikslą).

3 pav. Kalvarijos savivaldybės gyventojų pagrindinės mirties priežastys (Šaltinis. Higienos instituto Mirties atvejų ir jų priežasčių valstybės registras)

KALVARIJOS SAVIVALDYBĖS SERGANČIŲ ASMENŲ (LIGOTUMO) POKYČIAI

Kalvarijos savivaldybėje 2022 m. sergančių asmenų (A00-T98, U07) buvo 8286 (837,27/1000 gyv.), iš jų 4521 moteris ir 3765 vyrai. 2022 m., palyginti su 2021 m., sergančių asmenų padaugėjo 6,8 procento ir buvo 5 procentais mažesnis nei Lietuvos vidurkis (881,08/1000 gyv.) (žr. 4 paveikslą).

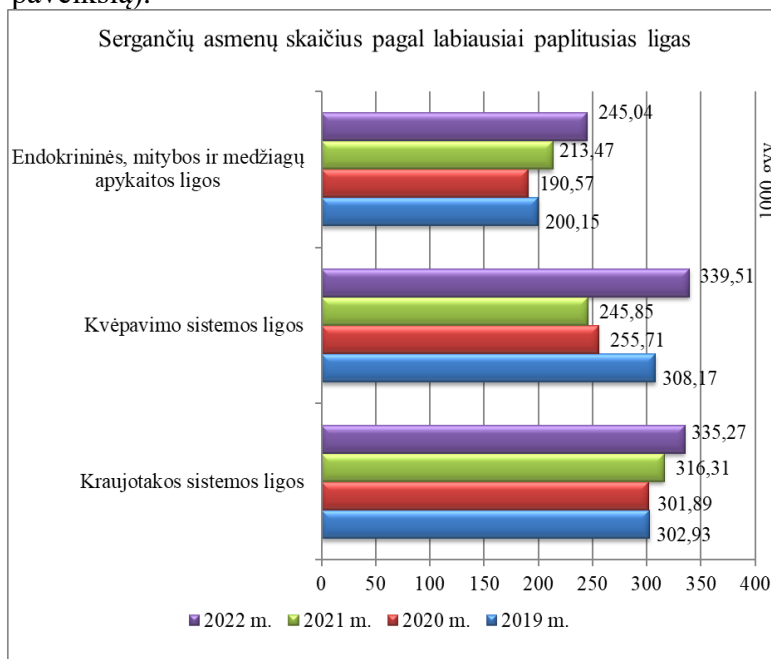
4. pav. Sergantys asmenys (A00-T98, U07) Kalvarijos savivaldybėje, 1000 gyvent. (Šaltinis. Higienos instituto Sveikatos informacijos centras)

Kalvarijos savivaldybėje 2022 m. tarp sergančių asmenų labiausiai paplitusios buvo kvėpavimo sistemos ligos (J00-J99). 2022 m. kvėpavimo sistemos ligomis sergančių asmenų buvo 3360. Sergančių asmenų kvėpavimo sistemos ligomis 2022 m. (339,51/1000 gyv.), palyginti su 2021 m. (245,85/1000 gyv.), padidėjo 38,1 procento.

Kalvarijos savivaldybės 2022 m. sergančių asmenų struktūroje antrą vietą užima kraujotakos sistemos ligos (I00-I99). 2022 m. sergančių asmenų kraujotakos sistemos ligomis buvo 3318. Sergančių asmenų kraujotakos sistemos ligomis 2022 m. (335,27/1000 gyv.), palyginti su 2021 m. (316,31/1000 gyv.), padidėjo 6 procentais.

Kalvarijos savivaldybės 2022 m. sergančių asmenų struktūroje trečią vietą užima endokrininės, mitybos ir medžiagų apykaitos ligos (E00-E90). 2022 m. endokrininės, mitybos ir medžiagų apykaitos ligomis sergančių asmenų buvo 2425. Sergančių asmenų endokrininės, mitybos ir medžiagų

apykaitos ligomis 2022 m. (245,04/1000 gyv.), palyginti su 2021 m. (213,47/1000 gyv.), padidėjo 14,8 procento (žr. 5 paveikslą).

5. pav. Kalvarijos savivaldybėje sergančių asmenų skaičius pagal labiausiai paplitusias ligas (Šaltinis. Higienos instituto Sveikatos informacijos centras)

PAGRINDINIŲ VISUOMENĖS STEBĖSENOS RODIKLIŲ SAVIVALDYBĖJE ANALIZĖ IR INTERPRETAVIMAS („ŠVIESOFORAS“)

Pagrindinio rodiklių sąrašo analizė ir interpretavimas („šviesoforo“ kūrimas) atliekamas 2022 metų Kalvarijos savivaldybės sveikatos stebėsenos rodiklius palyginant su Lietuvos vidurkiu.

Vadovaujantis „šviesoforo“ principu, visos 60 Lietuvos savivaldybių suskirstytos į 3 grupes (po 12 savivaldybių kiekvienoje grupėje):

- 12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis atspindi geriausią situaciją, žymimos žalia spalva;
- 12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis rodo prasčiausią situaciją, žymimos raudona spalva;
- likusių 36 savivaldybių rodiklių reikšmės žymimos geltona spalva. Šių savivaldybių rodikliai interpretuojami kaip atitinkantys Lietuvos vidurkį.

Spalvomis vertinamas ne savivaldybių rodiklio dydis, o reikšmė, kadangi mažas rodiklis ne visada atspindi gerą situaciją, ir atvirkščiai, didelis rodiklis ne visada rodo blogą situaciją.

Kalvarijos savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklių duomenys ir jų interpretavimas pateikiami Ataskaitos priedo lentelėje „Kalvarijos savivaldybės gyventojų sveikatos ar su sveikata susijusių rodiklių profilis“.

Remiantis profilio rodikliais ir jų interpretavimo rezultatais, buvo pasirinktos 3 pagrindinio rodiklių sąrašo reikšmės, kurių rodiklis ar pokyčio kryptis prastesnė lyginant su šalies reikšmėmis (raudonos spalvos pagrindinių rodiklių sąrašo reikšmės). Sudarius Kalvarijos savivaldybės probleminių visuomenės sveikatos sričių (rodiklių) sąrašą, buvo atlikta atrinktų rodiklių detalesnė analizė ir vertinimas (žr. „Specialioji dalis“).

Iš Ataskaitos priedo lentelėje „Kalvarijos savivaldybės gyventojų sveikatos ar su sveikata susijusių rodiklių profilis“ pateiktų pagrindinių rodiklių sąrašo 14 unifikuotų rodiklių (2021 m. buvo 15, 2020 m. buvo 14, 2019 m. buvo 4, 2018 m. buvo 2, 2017 m. buvo 8, 2016 m. buvo 11, 2015 m. buvo 12, 2014 m. buvo 11 rodiklių) patenka į grupę savivaldybių, kurių situacija yra geriausia, lyginant su šalies vidurkiu (žalioji zona).

8 unifikuoti rodikliai (2021 m. buvo 13, 2020 m. buvo 13, 2019 m. buvo 15, 2018 m. buvo 8, 2017 m. buvo 13, 2016 m. buvo 5, 2015 m. buvo 11, 2014 m. buvo 13 rodiklių) patenka į grupę savivaldybių, kurių situacija yra prasčiausia, lyginant su šalies vidurkiu (raudonoji zona).

Du unifikuoti rodikliai (viešai tiekiamo geriamojo vandens prieinamumas vartotojams, nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumas vartotojams) nėra lyginami su Lietuvos vidurkiu.

Likusieji 26 unifikuoti rodikliai patenka į grupę savivaldybių, kurių situacija yra patenkinama, lyginant su šalies vidurkiu (geltonoji zona).

III SKYRIUS SPECIALIOJI DALIS ATRINKTŲ RODIKLIŲ DETALI ANALIZĖ IR INTERPRETAVIMAS

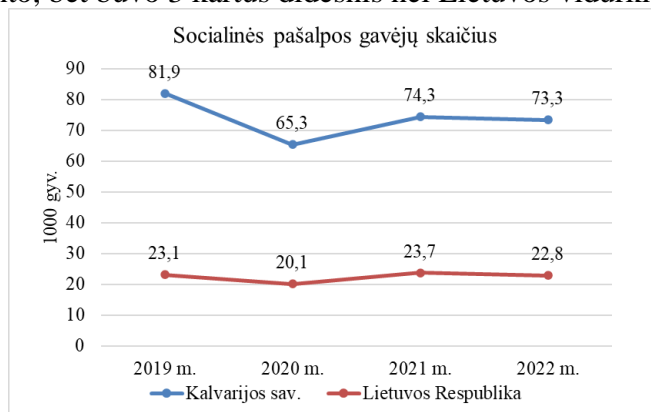
Remdamiesi profilio rodiklių aptarimu, iš jų detaliai analizei ir interpretavimui kaip prioritetines problemas pasirinkome šiuos rodiklius:

- socialinės pašalpos gavėjų skaičius;
- mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu;
- nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai).

Kalvarijos savivaldybėje 2022 m. socialinės pašalpos gavėjų skaičiaus rodiklis patenka tarp 12 savivaldybių, kuriose situacija yra prasčiausia lyginant su šalies vidurkiu. Savivaldybės rodiklio santykis su šalies vidurkiu yra 3,21.

Kalvarijos savivaldybės 2022 m. socialinės pašalpos gavėjų skaičiaus rodiklis siekė 73,3/1000 gyv., o šalies vidurkis atitinkamu laikotarpiu buvo 22,8/1000 gyv.

Kalvarijos savivaldybėje socialinės pašalpos gavėjų skaičius 2022 m., palyginti su 2021 m., sumažėjo 1,3 procento, bet buvo 3 kartus didesnis nei Lietuvos vidurkis (žr. 6 paveikslą).

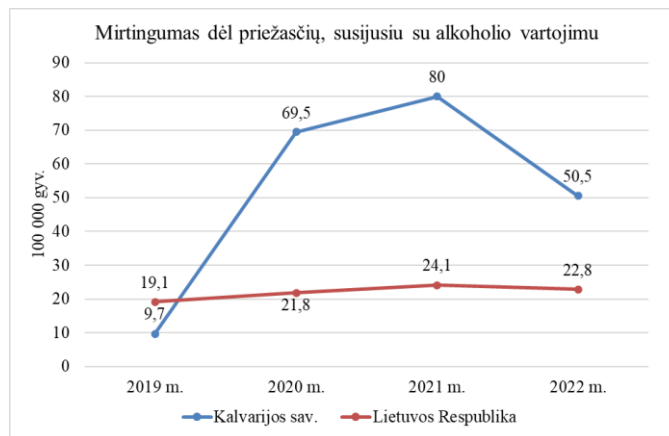

6. pav. Socialinės pašalpos gavėjų skaičius, 1000 gyv.
(Šaltinis. Higienos instituto Sveikatos informacijos centras)

Kalvarijos savivaldybės 2022 m. mirtingumo dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu, rodiklis siekė 50,5/100 000 gyv., o šalies vidurkis atitinkamu laikotarpiu buvo 22,8/100 000 gyv.

Kalvarijos savivaldybėje mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu, 2022 m., palyginti su 2021 m., sumažėjo 36,9 procento, bet buvo 3 kartais didesnis nei Lietuvos vidurkis (žr. 7 paveikslą).

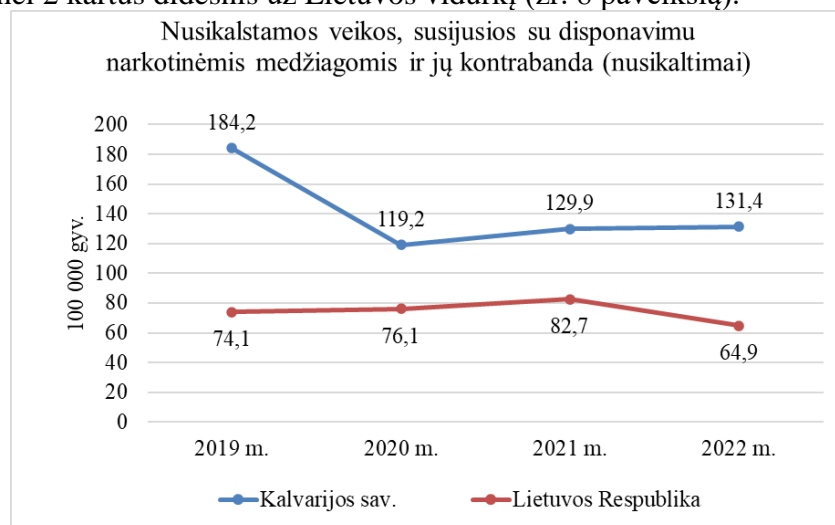
Rodiklis patenka tarp 12 savivaldybių, kuriose situacija yra prasčiausia lyginant su šalies vidurkiu.

7 pav. Mirtingumo dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu, rodiklis (E24.4, F10, G31.2, G40.5, G62.1, G72.1, I42.6, K29.2, K70, K85.2, K86.0, P04.3, X45, X65, Y15) 100 000 gyv. (Šaltinis. Higienos instituto Sveikatos informacijos centras)

Kalvarijos savivaldybėje 2022 m. nusikalstamų veikų, susijusių su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda, rodiklis patenka tarp 12 savivaldybių, kuriose situacija yra prasčiausia lyginant su šalies vidurkiu. Savivaldybės rodiklio santykis su šalies vidurkiu yra 2,05.

Kalvarijos savivaldybėje 2022 m. nusikalstamų veikų, susijusių su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda, rodiklis siekė 131,4/100 000 gyv., o šalies vidurkis atitinkamu laikotarpiu buvo 64,9/100 000 gyv. Šis rodiklis 2022 m., palyginti su 2021 m., padidėjo 1,2 procento ir buvo daugiau nei 2 kartus didesnis už Lietuvos vidurkį (žr. 8 paveikslą).

8 pav. Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai), 100 000 gyv. (Šaltinis. Higienos instituto Sveikatos informacijos centras)

IV SKYRIUS SUAUGUSIŲJŲ GYVENSENOS TYRIMO REZULTATAI

Įgyvendinant Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. V-488 „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“ patvirtintų Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų 8.3 punktą, pagal Higienos instituto parengtą metodiką ir standartizuotus klausimynus 2022 m. buvo vykdytas suaugusiųjų gyvenimo tyrimas. Tyrime dalyvavo 428 Kalvarijos savivaldybės gyventojai.

Fizinis aktyvumas ir mitybos įpročiai

Remiantis šiuolaikinėmis fizinio aktyvumo rekomendacijomis, suaugusiems asmenims (nuo 18 iki 65 metų) per savaitę būtina skirti ne mažiau kaip 150 minučių vidutinio intensyvumo aerobinei fizinei veiklai arba ne mažiau kaip 75 minutes didelio intensyvumo aerobinei fizinei veiklai, arba ekvivalentiškai šių abiejų veiklų kombinacijai. 2022 m. tyrimo duomenimis patys aktyviausi nuo 5 ir dažniau dienų per savaitę buvo 28,3 procento Kalvarijos savivaldybės suaugusiųjų gyventojų.

Tyrimo duomenys leido atskleisti Kalvarijos savivaldybės suaugusiųjų mitybos įpročius. Bent kartą per dieną daržoves valgo 60 procentų Kalvarijos savivaldybės apklaustų gyventojų, vaisius kasdien vartoja ketvirtadalis respondentų, o papildomai nededa druskos į paruoštą maistą daugiau nei pusė – 57,3 procento gyventojų (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. Fizinis aktyvumas ir mitybos įpročiai.

(Šaltinis: Marijampolės savivaldybės visuomenės sveikatos biuras, Higienos institutas)

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	Kalvarijos sav.	Lietuvos Respublika
1.	Suaugusiųjų, kurie užsiima aktyvia fizine veikla bent po 30 min. 5 dienas per savaitę ar dažniau, procentas	28,3	28,3
2.	Suaugusiųjų, kurie bent kartą per dieną valgo daržoves (neįskaitant bulvių), procentas	60,0	46,1
3.	Suaugusiųjų, kurie bent kartą per dieną valgo vaisius, procentas	42,4	36,6
4.	Suaugusiųjų, kurie papildomai nededa druskos į paruoštą maistą, procentas	57,3	39,9

Tabako gaminių, elektroninių cigarečių, alkoholinių gėrimų, narkotinių ar psichotropinių medžiagų vartojimas

Tyrimo duomenimis rūkymo paplitimas tarp Kalvarijos savivaldybės gyventojų yra mažesnis nei Lietuvos vidurkis. Kad per paskutines 30 dienų kasdien rūkė tabako gaminius, nurodė 30,1 procento Kalvarijos savivaldybės gyventojų. Alkoholinius gėrimus kasdien per pastarąsias 30 dienų nurodė vartoję 2,3 procento apklaustųjų.

Tyrimo duomenimis, per savo gyvenimą vartojo narkotinių ar psichotropinių medžiagų be gydytojo paskyrimo 2,1 procento respondentų (žr. 2 lentelę).

2 lentelė. Tabako gaminių, elektroninių cigarečių, alkoholinių gėrimų, narkotinių ar psichotropinių medžiagų vartojimas.

(Šaltinis: Marijampolės savivaldybės visuomenės sveikatos biuras, Higienos institutas)

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	Kalvarijos sav.	Lietuvos Respublika
1.	Suaugusiųjų, kurie per paskutines 30 dienų kasdien rūkė tabako gaminius, procentas	30,1	16,3
2.	Suaugusiųjų, kurie per paskutines 30 dienų kasdien rūkė elektronines cigaretes, procentas	2,8	5,2
3.	Suaugusiųjų, kurie per paskutines 30 dienų kasdien vartojo alkoholinius gėrimus, procentas	2,3	1,4
4.	Suaugusiųjų, kurie per paskutines 30 dienų vartojo alkoholinius gėrimus kartą per savaitę ir dažniau, procentas	23,4	21,8
5.	Suaugusiųjų, kurie per paskutinius 12 mėnesių vartojo alkoholinius gėrimus kartą per savaitę ir dažniau, procentas	21,7	18,3
6.	Suaugusiųjų, kurie bent kartą per savo gyvenimą vartojo narkotinių ar psichotropinių medžiagų (narkotikų) be gydytojo paskyrimo, dalis (proc.)	2,1	12,0

Gyvenimo kokybės, sveikatos, laimingumo vertinimas, prislėgta nuotaika

Iš suaugusiųjų gyventojų gyvenimo tyrimo duomenų matyti, kad daugiau nei pusė, t. y. 64,6 procento, Kalvarijos savivaldybės respondentų savo gyvenimo kokybę vertino gerai ir labai gerai. Dabartinę sveikatos būklę gerai ir labai gerai vertino 56,7 procento apklaustųjų. Taip pat 65,4 procento apklaustųjų jautėsi laimingi ir labai laimingi (žr. 3 lentelę).

3 lentelė. Gyvenimo kokybės, sveikatos, laimingumo vertinimas, prislėgta nuotaika.

(Šaltinis: Marijampolės savivaldybės visuomenės sveikatos biuras, Higienos institutas)

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	Kalvarijos sav.	Lietuvos Respublika
1.	Suaugusiųjų, kurie savo gyvenimo kokybę vertina kaip gerą ir labai gerą, procentas	64,6	69,5
2.	Suaugusiųjų, kurie vertina savo sveikatą kaip gerą ir labai gerą, procentas	56,7	62,4
3.	Suaugusiųjų, kurie jaučiasi laimingi ir labai laimingi, procentas	65,4	59,9
4.	Suaugusiųjų, kuriuos per praėjusį mėnesį buvo apėmusi prislėgta nuotaika, nerimas šiek tiek labiau ir daug labiau nei anksčiau, procentas	19,5	23,5

V SKYRIUS IŠVADOS

Kalvarijos savivaldybėje keturiolika unifikuotų rodiklių (2021 m. buvo 15, 2020 m. buvo 14, 2019 m. buvo 4, 2018 m. buvo 2, 2017 m. buvo 8, 2016 m. buvo 11, 2015 m. buvo 12, 2014 m. buvo 11 rodiklių) patenka į grupę savivaldybių, kurių situacija yra geriausia, lyginant su šalies vidurkiu (žalioji zona).

Aštuoni unifikuoti rodikliai (2021 m. buvo 13, 2020 m. buvo 13, 2019 m. buvo 15, 2018 m. buvo 8, 2017 m. buvo 13, 2016 m. buvo 5, 2015 m. buvo 11, 2014 m. buvo 13 rodiklių) patenka į grupę savivaldybių, kurių situacija yra prasčiausia, lyginant su šalies vidurkiu (raudonoji zona).

Likusieji 26 unifikuoti rodikliai patenka į grupę savivaldybių, kurių situacija yra patenkinama, lyginant su šalies vidurkiu (geltonoji zona).

Kalvarijos savivaldybės gyvenimo kokybės, sveikatos, laimingumo vertinimo rodikliai, lyginant su kitų Lietuvos savivaldybių rodikliais, yra panašiam lygmenyje kaip ir bendri visos Lietuvos rodikliai. Daugiau nei pusė Kalvarijos savivaldybės tyrime dalyvavusių gyventojų savo gyvenimo kokybę vertina kaip gerą ir labai gerą, jaučiasi laimingi ir labai laimingi.

Kalvarijos savivaldybės gyventojų mitybos įpročių rodikliai, lyginant su kitų Lietuvos savivaldybių rodikliais, yra panašiam ar šiek tiek aukštesniame lygmenyje, palyginti su bendrais visos Lietuvos rodikliais.

Kalvarijos savivaldybės gyventojų tabako gaminių, alkoholinių gėrimų, narkotinių ar psichotropinių medžiagų vartojimo rodikliai, lyginant su kitų Lietuvos savivaldybių rodikliais, yra panašiam lygmenyje kaip bendri visos Lietuvos rodikliai, išskyrus per paskutines 30 dienų, kasdien rūkančių tabako gaminius rodiklį.

VI SKYRIUS REKOMENDACIJOS

Socialinių pašalpų gavėjų skaičiaus mažinimo rekomendacijos:

- kurti naujas darbo vietas siekiant mažinti nedarbo lygį ir socialinių išmokų poreikį.

Mirtingumo dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu, mažinimo rekomendacijos:

- informuoti visuomenę, ypač jaunimą, apie alkoholio daromą žalą sveikatai ir aplinkai, norinčius atsisakyti nukreipti pas specialistus;
- vykdant alkoholinių gėrimų vartojimo prevenciją organizuoti šviečiamąją veiklą (akcijos, seminarai, konferencijos, paskaitos, informacijos sklaida), taip pat svarbu užtikrinti vaikų ir jaunimo užimtumą, aktyvų laisvalaikio praleidimą, skatinti tėvus daugiau laiko praleisti kartu su vaikais;
- skirti didesnę dėmesį ne tik šviečiamajai veiklai (seminarų, paskaitų organizavimas, informacinių leidinių parengimas), bet ir kitoms veiksmingoms prevencinės veiklos rūšims, ypač toms, kurių pagrindu mažinamas psichoaktyviųjų medžiagų prieinamumas.

Nusikalstamų veikų, susijusių su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai), mažinimo rekomendacijos:

- Didinti psichoaktyviųjų medžiagų prieinamumo ribojimą, siekiant nutolinti psichoaktyviųjų medžiagų pradėjimo vartoti laiką.
- Įgyvendinant psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevenciją bendrojo ugdymo mokyklose, į prevencinę veiklą įtraukti ne tik moksleivius, bet ir jų tėvus.

- Vykdyti informacines socialines kampanijas, organizuoti masinius renginius, siekiant gerinti gyventojų informuotumą.
-

Kalvarijos savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos 2022 metų ataskaitos priedas

Pirmame lentelės stulpelyje pateikiami visuomenės sveikatos stebėsenos rodikliai, suskirstyti pagal Lietuvos sveikatos strategijos numatomus įgyvendinti tikslus. Antrame stulpelyje pateikiama savivaldybės rodiklio reikšmė, trečiame stulpelyje – Lietuvos rodiklio reikšmė, ketvirtame – mažiausia reikšmė tarp visų savivaldybių, penktame – didžiausia reikšmė tarp visų savivaldybių, šeštame – savivaldybės rodiklio interpretavimas (reikšmės savivaldybėje santykis su Lietuvos vidurkio reikšme ir savivaldybės rodiklio vietos tarp visų savivaldybių pavaizdavimas pagal „šviesoforo“ principą).

Kalvarijos savivaldybės gyventojų sveikatos ar su sveikata susijusių rodiklių profilis

Eil. Nr.	Rodiklis	Savivaldybės rodiklis		Lietuvos rodiklis	Mažiausia reikšmė	Didžiausia reikšmė	Santykis: savivaldybė/Lietuva	
	1	2		3	4	5	6	
		2021 m.	2022 m.				2021 m.	2022 m.
Strateginis tikslas – pasiekti, kad 2025 metais šalies gyventojai būtų sveikesni ir gyventų ilgiau, pagerėtų gyventojų sveikata ir sumažėtų sveikatos netolygumai								
1.	Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė (m.)	70,7	72,8	75,8	68,5	80,6	0,95	0,96
2.	Išvengiamas mirtingumas (proc.)	29,3	70,1	74,2	85,8	56,0	1,08	0,94
1 TIKSLAS. Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį								
1.1. Sumažinti skurdo lygį ir nedarbą								
1.1.1.	Mirtingumas dėl savižudybių (X60–X84) 100 000 gyventojų	30,0	20,2	18,6	48,8	6,7	1,49	1,09
1.1.2.	Standartizuotas mirtingumas dėl savižudybių (X60–X84) 100 000 gyventojų	27,6	24,5	18,0	47,0	6,4	1,45	1,36
1.1.3.	Bandymų žudytis skaičius (X60–X64, X66–X84) 100 000 gyventojų	10,0	10,1	39,2	75,6	0,0	0,27	0,26
1.1.4.	Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1 000 gyventojų	57,8	70,8	60,3	205,0	37,1	0,90	1,17
1.1.5.	Ilgalaikio nedarbo lygis (proc.)	9,0	5,9	2,2	7,0	0,4	1,80	2,68
1.1.6.	Gyventojų skaičiaus pokytis 1 000 gyventojų	-17,4	-6,0	18,1	-23,8	70,9	10,24	-0,33
1.2. Sumažinti socialinę ekonominę gyventojų diferenciaciją šalies ir bendruomenių lygmeniu								
1.2.1.	Mirtingumas dėl išorinių priežasčių (V01–Y98) 100 000 gyventojų	50,0	90,9	82,5	169,9	48,8	0,58	1,10
1.2.2.	Standartizuotas mirtingumas dėl išorinių priežasčių (V01–Y98) 100 000 gyventojų	45,7	105,5	79,7	149,1	30,5	0,55	1,32
1.2.3.	Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose, skaičius 1 000 gyventojų	416,9	449,1	359,4	629,4	174,7	1,34	1,25
1.2.4.	Socialinės pašalpos gavėjų skaičius 1 000 gyventojų	74,2	73,3	22,8	75,4	3,4	3,13	3,21
1.2.5.	Sergamumas tuberkuloze (A15–A19) 100 000 gyventojų	30,0	30,3	22,1	65,4	5,7	1,53	1,37
2.1. Kurti saugias darbo ir sveikas buities sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą								
2.1.1.	Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų dėl nelaimingų atsitikimų darbe, skaičius 10 000 darbingo amžiaus gyventojų	0,0	0,0	1,0	2,6	0,0	0,0	0,00
2.1.2.	Susižalojimo dėl nukritimo atvejų skaičius (W00–W19) 65+ m. amžiaus grupėje 10 000 gyventojų	114,0	98,4	134,2	188,0	74,7	0,92	0,73

2.1.3.	Darbingo amžiaus asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, skaičius 10 000 gyventojų	71,6	99,2	68,1	127,2	28,8	1,27	1,46
2.1.4.	Sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis (A00–A08) 10 000 gyventojų	84,9	0,0	33,2	62,6	0,0	3,93	0,00
2.2. Kurti palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį								
2.2.1.	Mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo (W65–W74) 100 000 gyventojų	10,0	10,1	4,1	22,4	0,0	1,96	2,46
2.2.2.	Standartizuotas mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo (W65–W74) 100 000 gyventojų	8,1	13,6	4,0	26,3	0,0	1,65	3,40
2.2.3.	Mirtingumas dėl nukritimo (W00–W19) 100 000 gyventojų	0,0	20,2	16,4	45,1	0,0	0,0	1,23
2.2.4.	Standartizuotas mirtingumas dėl nukritimo (W00–W19) 100 000 gyventojų	0,0	21,2	15,9	38,3	0,0	0,0	1,33
2.3. Mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių								
2.3.1.	Mirtingumas dėl transporto įvykių (V00–V99) 100 000 gyventojų	0,0	0,0	6,0	24,3	0,0	0,0	0,00
2.3.2.	Standartizuotas mirtingumas dėl transporto įvykių (V00–V99) 100 000 gyventojų	0,0	0,0	5,9	25,0	0,0	0,0	0,00
2.3.3.	Pėsčiųjų mirtingumas dėl transporto įvykių (V00–V09) 100 000 gyventojų	0,0	0,0	1,5	10,9	0,0	0,0	0,00
2.3.4.	Transporto įvykiuose patirtų traumų (V00–V99) skaičius 10 000 gyventojų	3,0	7,1	4,9	12,5	1,4	0,72	1,45
2.4. Mažinti oro, vandens ir dirvožemio užterštumą, triukšmą								
2.4.1.	Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis (kg), tenkantis 1 kvadratiniam kilometrui	162,3	204,4	876,7	35618,6	33,0	0,17	0,23
2.4.2.	Viešai tiekiamo geriamojo vandens prieinamumas vartotojams, proc.	26,59	27,07	-	-	-	-	-
2.4.3.	Nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumas vartotojams, proc.	22,74	23,01	-	-	-	-	-
3 TIKSLAS Formuoti sveiką gyvenseną ir jos kultūrą								
3.1. Sumažinti alkoholinių gėrimų, tabako vartojimą, neteisėtą narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą ir prieinamumą								
3.1.1.	Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu	0,0	0,0	4,0	30,7	0,0	0,0	0,0
3.1.2.	Standartizuotas mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu, 100 000 gyventojų	0,0	0,0	4,0	32,1	0,0	0,0	0,0
3.1.3.	Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu	80,0	50,5	22,8	53,8	0,0	3,32	2,21
3.1.4.	Standartizuotas mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu, 100 000 gyventojų	79,6	50,1	21,7	50,9	0,0	3,48	2,31
3.1.5.	Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai)	131,1	131,7	64,4	288,4	0,0	1,58	2,05
3.1.6.	Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais	200,1	194,0	201,0	69,7	378,0	1,00	0,97
3.1.7.	Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gaminiais	222,4	215,1	171,5	37,0	350,5	1,27	1,25
3.2. Skatinti sveikos mitybos įpročius								
3.2.1.	Kūdikių, išimtinai žindytų iki 6 mėn. amžiaus, skaičius (proc.)	40	38,7	38,5	6,6	62,1	0,81	1,01
4. Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius								
4.1. Užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais								
4.1.1.	Išvengiamų hospitalizacijų skaičius 1 000 gyventojų	16,5	16,6	18,0	34,8	11,8	1,11	0,92
4.1.2.	Išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų, skaičius 1 000 gyventojų	1,7	1,0	1,8	3,5	0,0	1,06	0,56
4.2. Plėtoti sveikatos infrastruktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą								

4.2.1.	Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičius	2,2	2,1	1,8	1,1	7,3	1,88	1,17
4.2.2.	Šeimos medicinos paslaugas teikiančių gydytojų, skaičius 10 000 gyventojų	6	6,1	7,7	3,1	15,1	0,54	0,79
4.2.3.	Apsilankymų pas gydytojus skaičius, tenkantis vienam gyventojui	8,0	8,7	9,3	6,5	12,1	0,91	0,94
4.2.4.	Sergamumas (nauji atvejai) vaistams atsparia tuberkulioze 100 000 gyventojų	0,0	0,0	2,9	15,1	0,0	0,0	0,0
4.2.5.	Sergamumas ŽIV (B20–B24) ir lytiškai plintančiomis ligomis (A50–A64) 10 000 gyventojų	0,0	0,0	2,2	4,6	0,0	0,0	0,0
4.3. Pagerinti motinos ir vaiko sveikata								
4.3.1.	Kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas 1 000 gyvų gimusių kūdikių	12,5	0,0	3,0	31,6	0,0	4,17	0,00
4.3.2.	2 metų amžiaus vaikų MMR1 (tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina 1 dozė) skiepijimo apimtys	97,4	100,0	86,2	66,7	100,0	1,10	1,16
4.3.3.	1 metų amžiaus vaikų DTP3 (difterijos, stabligės, kokliušo vakcina 3 dozės) skiepijimo apimtys	97,1	93,9	89,8	81,8	100,0	1,09	1,05
4.3.4.	Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusieji vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje	6,7	7,3	11,2	2,0	39,8	0,59	0,65
4.3.5.	Vaikų, neturinčių éduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, skaičius (proc.)	20,8	20,4	23,6	7,2	34,4	0,92	0,86
4.3.6.	Paauglių (15–17 m.) gimdymų skaičius 100 000 gyventojų	5,8	0,0	2,3	24,1	0,0	2,15	0,00
4.4. Stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę								
4.4.1.	Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų (I00–I99) 100 000 gyventojų	1179,3	1040,7	794,7	1632,5	450,3	1,44	1,31
4.4.2.	Standartizuotas mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų rodiklis (I00–I99) 100 000 gyventojų	1075,0	990,2	785,2	1153,4	606,5	1,34	1,26
4.4.3.	Mirtingumas nuo piktybinių navikų (C00–C97) 100 000 gyventojų	299,8	323,3	279,0	503,3	150,1	1,09	1,16
4.4.4.	Standartizuotas mirtingumo nuo piktybinių navikų rodiklis (C00–C96) 100 000 gyventojų	286,1	309,2	262,9	380,3	172,3	1,10	1,18
4.4.5.	Mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų (I60–I69) 100 000 gyventojų	209,9	232,4	191,9	605,9	96,3	1,13	1,21
4.4.6.	Standartizuotas mirtingumo nuo cerebrovaskulinių ligų rodiklis (I60–I69) 100 000 gyventojų	165,8	220,4	188,5	493,8	92,3	0,92	1,17
4.4.7.	Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyventojų	56,0	63,7	96,6	156,7	32,5	0,81	0,88
4.4.8.	Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusiosios atrakinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio programoje, apmokamoje iš Privalomojo sveikatos draudimo biudžeto lėšų	38,5	50,6	57,6	21,5	77,1	0,85	0,88
4.4.9.	Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusiosios gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių priemonių programoje, apmokamoje iš Privalomojo sveikatos draudimo biudžeto lėšų	53,0	54,5	54,7	32,2	71,1	0,99	1,00
4.4.10.	Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusieji storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos programoje, apmokamoje iš Privalomojo sveikatos draudimo biudžeto lėšų	51,9	58,6	56,1	37,8	68,4	1,08	1,04
4.4.11.	Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusieji asmenų, priskirtinų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos priemonių programoje, apmokamoje iš Privalomojo sveikatos draudimo biudžeto lėšų	50,9	52,1	794,7	1632,5	450,3	1,08	1,05